

JAARVERSLAG 2012 VERENIGING VOOR NATUUR EN MILIEU "DE VECHTSTREEK"

Inleiding

Het jaarverslag bestaat uit een algemeen deel over de vereniging als geheel, gevolgd door de afzonderlijke verslagen van de werkgroepen. De onderwerpen van de werkgroep Landschap en Milieu (voorheen werkgroep Gebiedsbescherming) zijn in het algemene verslagdeel opgenomen, in de paragraaf beleidsaspecten.

Jaarvergadering

De jaarvergadering vond plaats op 21 maart 2012. Het verslag vindt u elders in deze Meander.

Ledenbestand

Op 31 december 2012 telde de vereniging 265 leden (dit was 256 in 2011).

Bestuur

Het bestuur heeft zorg gedragen voor de organisatorische en huishoudelijke zaken zoals het samenstellen van het activiteitenprogramma. Ook heeft het bestuur, samen met werkgroepleden, ingespeeld op diverse actuele zaken. Deze zijn beschreven in de paragraaf beleidsaspecten.

Het bestuur heeft het beleid voortgezet om meer inkomsten te genereren, de band met de leden te verstevigen en het ledenbestand uit te breiden. Hiervoor is o.a. een natuurcursus georganiseerd en in eigen beheer uitgevoerd. De cursus was een succes hoewel het uiteindelijk weinig extra leden opleverde.

Ook is de regel ingevoerd dat voor deelname aan activiteiten een bijdrage van niet-leden wordt gevraagd.

Tenslotte heeft de jaarvergadering ingestemd met het bestuursvoorstel om de contributie te verhogen naar €10 voor leden en €5 voor jeugdleden.

Ondanks de economische omstandigheden is de penningmeester er in geslaagd het aantal adverteerders in Meander op peil te houden.

Jaap van Dort is vanwege drukke andere werkzaamheden afgetreden als bestuurslid PR. Hij blijft wel actief binnen de vereniging als redactielid van Meander. De vacante plek in het bestuur is ingevuld door Dook van Gils die in een speciale ledenvergadering op 9 november 2012 is benoemd.

De naam van de werkgroep Gebiedsbescherming is gewijzigd in werkgroep Landschap en Milieu. Reden hiervoor is dat we meer aandacht aan het milieu willen geven en de oude naam te beperkt was.

Op 25 augustus 2012 heeft onze voorzitter, bijgestaan door vrijwel alle bestuursleden, het groencertificaat van Groen Links Overijssel in ontvangst genomen. Het certificaat is aan ons uitgereikt vanwege onze jarenlange inzet voor natuur en milieu in het Vechtdal.

Mede namens onze vereniging is het "10 puntenplan voor natuur" opgesteld. Dit plan van ruim 40 groene organisaties heeft als rode draad het onverkort realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur, een natuurherstel gecombineerd met toegankelijkheid, actieve bescherming van dier- en plantsoorten en voldoende budget voor natuur(beheer).

Beleidsaspecten

Vanuit een proactieve houding hebben wij onze ideeën en wensen ingebracht in plannen en projecten van de overheden. In het verslagjaar ging het om de volgende onderwerpen:

Provincie:

- **Masterplan Ruimte voor de Vecht:**

Middels het Groen Platform Vecht, bestaande uit vertegenwoordigers van alle natuur-

en milieugroeperingen in het Vechtdal, leveren we periodiek via Natuur en Milieu Overijssel, onze inbreng over de ontwikkelingsmogelijkheden van natuur, natuurgerichte landbouw en recreatie in het Vechtdal in het programma Ruimte voor de Vecht. Er werden adviezen uitgebracht over o.a. ontwikkeling van de halfnatuurlijke laaglandrivier en mogelijkheden voor landbouw, de aanleg van nevengeulen, natuurvoorlichting en educatie en recreatie. Bij deze laatste hebben we er o.a. voor gepleit dat wandel- en fietspaden niet langs de gehele Vechtoever worden aangelegd. Dit zou een ongewenste en onnodige verstoring geven voor broedende en rustende vogels. We zijn ook betrokken bij de aanleg van passeerbare ondiepe bootsluizen te Junne en Duffelen. In het kader van de natuurtoets is advies uitgebracht. Daarbij hebben we o.a. aangegeven dat de effecten van recreatie op de natuurwaarden onvoldoende zijn onderbouwd.

- **Herijking Ecologische HoofdStructuur (EHS):**

Wij hebben ons op diverse manieren ingezet om Provinciale Staten te bewegen de plannen voor inkrimping van de EHS niet door te zetten. Onze leden werden via de mail op de hoogte gehouden van de laatste ontwikkelingen. Ook hebben we diverse overleggen gevoerd met andere groene partners om de krachten te bundelen en een gezamenlijke lijn te volgen.

Op 28 november is ingesproken op de vergadering van de Statencommissie Ruimte over de herijking EHS. Hierin is ons standpunt tegen de herijking en dus verkleining van de EHS naar voren gebracht. De publiekszaal was voor een groot deel bezet met groene vertegenwoordigers uit heel Overijssel.

- **N340:**

Op 12 juli hebben Provinciale Staten een definitief besluit genomen over de N340 Ommen-Zwolle. De bestaande weg wordt de komende jaren opgewaardeerd naar 100 km/u. De Klankbordgroep, waarin wij onze inbreng over natuur en landschap hebben ingebracht, is opgeheven. Onze inbreng heeft er mede toe geleid dat 2 ecoducten en een groot aantal faunavoorzieningen langs de gehele weg in de plannen zijn opgenomen.

Waterschap Regge en Dinkel:

- **Ruimte voor de Vecht bij Het Laer/Laarmanshoek:**

Dit betreft een project van het Waterschap Regge en Dinkel voor verhoging van de waterveiligheid, waarbij de functies water, natuur, cultuurhistorie en recreatie integraal worden aangepakt. We hebben diverse overleggen en terreinbezoeken met Waterschap Regge en Dinkel en/of Gemeente Ommen gehad om een goede inpassing van de functies natuur en landschap in dit project te bereiken. Ondanks de forse ingreep had het uiteindelijke inrichtingsplan onze goedkeuring, omdat het plan een meerwaarde voor natuur oplevert.

Waterschap Velt en Vecht:

- **Waterveiligheidsprojecten:**

We zijn nauw betrokken bij diverse projecten, waaronder de aanleg van nevengeulen en de aanleg van passeerbare ondiepe bootsluizen bij Junne en Ommen. Zie ook onder Masterplan Ruimte voor de Vecht.

Gemeente Ommen:

- **Gemeentelijk omgevingsplan Ommen (GOP):**

In dit plan hebben we de belangen en kansen voor natuur, landschap en milieu ingebracht en de gewenste ontwikkeling van deze functies aangereikt.

- **Ontwerpbestemmingsplan buitengebied Ommen:**

Natuur en Milieu Overijssel heeft onze bezwaren tegen het bestemmingsplan buitengebied meegenomen in hun beroepschrift dat bij de Raad van Staten diende. We zijn helaas in het ongelijk gesteld.

- **Bomenbeleidsplan Ommen:**

We hebben ons ook dit jaar ingezet voor meer burgerparticipatie, inzichtelijkheid in procedures en actualisatie van de Bomenlijst 2005. We hebben een meerderheid van de raad weten te overtuigen dat een inventarisatie van te beschermen bomen een onlosmakelijk onderdeel moet vormen van het nieuwe bomenbeleidsplan. We hebben in een speciale actie onze leden en anderen opgeroepen om de meest waardevolle en beschermwaardige bomen aan te melden. De verzamelde gegevens hebben we

ingebracht in het gemeentelijke project Actualisatie bomenlijst 2005. Begin 2013 zal de lijst worden vastgesteld en worden de meest waardevolle bomen in de gehele gemeente Ommen beschermd, als er ook goed gehandhaafd wordt. We houden een vinger aan de gemeentelijke pols.

Mede door onze inspanningen in het vorige verslagjaar wordt een leef- en speelbos in Ommen-oost in het uitbreidingsplan Ommen Oost opgenomen.

- **Vechtoeverproject Kern Ommen:**

Wij hebben in diverse overleggen met Gemeente en Waterschap Velt en Vecht onze eigen ontworpen inrichtingsschets onder de aandacht gebracht. Wij hebben aangedrongen op een stevige natuurinvulling in het planonderdeel Ommermars. Ook hebben we aandacht gevraagd voor educatieve natuur- en wateraspecten bij het onderdeel Kern Vechtoever Ommen.

- **Westflank:**

We hebben bij gemeente en projectontwikkelaar aandacht gevraagd voor stadsvogelvoorzieningen bij de nieuwbouw van de Westflank. Onze Vogelwerkgroep zal nauw worden betrokken in de verdere planuitwerking.

- **Bestuurlijk overleg Gemeente Ommen:**

Maandelijks overleg over beleids- en bestuurlijke relevante zaken op het gebied van natuur, milieu en ruimtelijke ordening.

- **Bestuurlijk overleg Gemeente Ommen en Hardenberg:**

Overleg, samen met Natuuractiviteitencentrum De Koppel, over de mogelijkheden om bestuurlijk en ambtelijk meer samen te werken op het gebied van natuur en milieu in beide gemeenten.

- **Laanbomen het Laar:**

We hebben bij de gemeente aangedrongen af te zien van het voorgenomen kapplan om ca. 300 laanbomen te verwijderen voorafgaand aan de realisatie van het Retentieplan landgoed het Laar. Een visie over het nut en de noodzaak van deze kap ontbrak. We hebben aangedrongen op nader onderzoek in deze. Oude laanbomen zijn van groot belang als verblijfplaats van bijvoorbeeld boommarters en vleermuizen. Onze actie heeft er toe geleid dat het kapplan is uitgesteld. We houden ook hier een vinger aan de gemeentelijke pols.

- **Bermbeheer:**

Diverse gesprekken gevoerd over onze ingediende pilot "Verschralingsbeheer wegbermen". Ons plan gaat een onderdeel vormen van een inventarisatieplan van verschralingsbeheer van wegbermen in Ommen. De pilot start in 2013.

- **Motorcrossterrein Arriën**

Diverse overleggen zijn namens het bestuur met de gemeente gevoerd over de inrichting en beheer van het voormalige motorcrossterrein. Het nog steeds illegaal crossen vormt een groot aandachtspunt. Samen met de Gemeente wordt naar een oplossing gezocht.

Overige activiteiten van het Bestuur:

- 5 januari : **Uitreiking Groene Twinkeling** tijdens gezamenlijke Nieuwjaarsbijeenkomst van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel en Natuur en Milieu Overijssel (NMO) in Den Alerdinck te Heino
- 19 januari : **Bomenbeleidsplan Ommen:** ingesproken in Commissie Ruimte
- 27 maart : **Gemeentelijke Omgevingsvisie Ommen (GOP):** deelname
- 8 juni : **Veldsymposium IJssel** van NMO: deelname
- 29 augustus : **Brainstorm "Strategische visie ontwikkeling van natuur en landschap Vecht"** door NMO: deelname
- 11 september: **N340/N48** evaluatie- en slotbijeenkomst: deelname
- 20 september: **Watertafel** georganiseerd door NMO: deelname
- 22 september: **Duurzaamheidsfair Natuur en Milieu Overijssel:** deelname
- 1 oktober : **Startbijeenkomst uitvoeringswerken Laarmanshoek/Het Laar:** deelname
- 9 oktober : **Alumnibijeenkomst Wageningen Universiteit:** deelname en presentatie gegeven over "Waterveiligheid en natuurontwikkeling langs

- de Vecht" met veldexcursie.
- 31 oktober : **Tentoonstelling Ruimte voor de rivier de Vecht:** deelname aan opening tentoonstelling in NICO.
- 3 december : **Radio Oost:** interview over waterveiligheid en natuurontwikkeling Vecht
- 4 december : **Bijeenkomst Overheidsparticipatie** van NMO: presentatie gegeven over "Overheidsparticipatie en kansen voor natuur- en milieugroepen"
- 6 december : **Inloopbijeenkomst Reggeprojecten** van Waterschap Regge en Dinkel

Diverse bijeenkomsten en overleggen met vertegenwoordigers van overheden, natuur-, milieu- en terreinbeherende organisaties, landbouw en recreatie en met particulieren zoals:

- **Groen Platform Vecht met Natuur en Milieu Overijssel:** maandelijks overleg over actuele natuur-, milieu-, landbouw en (water)recreatiezaken in het Vechtdal.
- **Staatsbosbeheer:** twee maandelijks (afstemmings)overleg over actuele natuur- en milieuzaken.
- **Plaatselijk Belang Varsen:** In nauw overleg is de paasbult nabij de broedende ooievaars verplaatst naar een locatie op ruime afstand van het nest.
- **Natuurmelkerij Varsen** Adviezen uitgebracht over inrichting en beheer. De 3-jarige pilot "Natuurmelkerij Varsen" is halverwege dit jaar beëindigd.
- **FSC-keurmerk Landgoed Junne:** Op verzoek van landgoed Junne hebben we ingestemd dat onze vereniging wordt genoemd als belanghebbende in het kader van een FSC-keurmerk voor het landgoed. Dit houdt in dat onze vereniging kan worden benaderd door de instantie die het keurmerk controleert. Het landgoed heeft de laatste jaren diverse natuurbeschermende maatregelen genomen en het keurmerk is een verdere stap in de goede richting.

Communicatie en public relations

Medeoprichter van onze vereniging, Koop Bakker, is teruggetreden als vast redactielid van Meander. Hij vond het tijd om het stokje over te geven aan anderen en kon dat met gerust hart doen omdat de redactie vorig jaar al was uitgebreid.

Om de kosten terug te dringen en aan te sluiten op de digitale wensen van leden is de mogelijkheid ingevoerd om Meander alleen digitaal te ontvangen. Er zijn in dit verslagjaar 17 leden overgestapt op een digitaal abonnement. Ook zijn stappen ondernomen om niet meer dan één Meander per postadres te verzenden. Dit uiteraard met toestemming van de betreffende leden.

De website **www.vechtstreeknatuur.nl** (of **www.natuurenmilieudevechtstreek.nl**) biedt actuele informatie over onze activiteiten. Via de website worden ook activiteiten van IVN Den Ham – Vroomshoop en Groei en Bloei Ommen bekendgemaakt. Verder heeft de vereniging de eerste stappen gezet met het gebruik van sociaal media zoals Facebook en Twitter.

De folder met informatie over onze vereniging is vernieuwd en heeft een betere uitstraling gekregen.

Als extra reclame voor de vereniging zijn in het verslagjaar diverse natuurfoto's, met vermelding van onze verenigingsnaam, tentoongesteld bij restaurant Oco in Ommen.

Ter promotie was onze vereniging ook met een stand aanwezig op Open Monumentendag in Ommen. Bij onze stand konden de deelnemers (stadsvogel)folders meenemen, nestkasten bestellen, een vogelquiz spelen en informatie over de natuur in het Vechtdal ontvangen.

Thema-avonden en excursies

Het activiteitenprogramma bestond uit de volgende thema-avonden en excursies:

11 februari	speuren naar sporen in Arriën – Arend Spijker
9 maart	lezing "Vogels in de Weerribben" – Ronald Messemaker
21 maart	nut en noodzaak Ecologische Hoofdstructuur – Hein Kuijper
30 + 31 maart	presentatie en excursie "Kansen voor landbouw en natuur in het Vechtdal Ommen" – Henk de Lange
17 mei	(dauwtrappen) seizoenswandeling met accent op vogels bij het Arrier Koeland – Henk Ruiter
9 juni	lange afstands zwerftocht Vechtdal – Arend Spijker
29 + 30 juni	thema-avond en excursie Vechtdalflora i.s.m. Groei en Bloei Ommen – Henk Ruiter
6 + 7 juli	thema-avond en excursie over insecten – Alfred van der Burgh
29 september	"luisteren naar het landschap" themabijeenkomst met excursie Varsenerveld – Dr. André Jansen
13 oktober	paddenstoelenwandeling in het Laar – Bernhard de Vries
27 oktober	Nacht van de Nacht, in samenwerking met gemeente Ommen en het Natuurinformatiecentrum Ommen – Dook van Gils en Jaap van Dort
9 november	lezing ransuilen – Harry Wijnandts

Natuurcursus

19 maart	onderdelen algemeen en fauna – Hein Kuijper en Arend Spijker
26 maart	onderdelen avifauna, flora en evaluatie – Willem Havinga, Henk Ruiter en Hein Kuijper.
12 mei	veldexcursie – Hein Kuijper, Arend Spijker, Willem Havinga en Henk Ruiter

Meer activiteiten zijn vermeld in de hierna volgende werkgroepverslagen.

Jaarverslag vogelwerkgroep 2012

Bijeenkomsten

Gewoontegetrouw hebben we ook dit jaar weer 6 bijeenkomsten gehad om onze werkzaamheden en activiteiten te bespreken.

Watervogeltelling

Van september tot april hebben we weer deelgenomen aan de watervogeltellingen van SOVON. De maanden september en april hebben we niet geteld omdat er dan te veel verstoring is van recreanten

Nestkastjes

De kleine zangvogelkastjes op landgoed Junne, landgoed Beerze, de Ada's Hoeve, de Vlierbelten, Besthmen, Stegeren en camping Kleine Wolf zijn dit jaar weer gecontroleerd. Voor landgoed Vilsteren en het Laer hebben we een vacature voor een controleur.

Raven

De raaf op landgoed Junne blijft ons trouw en heeft dit jaar weer met succes gebroed. Er zijn 4 jongen groot geworden.

Ooievaars

In 2012 hadden we binnen de gemeente Ommen 5 paar broedende ooievaars. Varsen 4 jongen, Witharen 3 jongen, Archem 2 jongen, Beerzerveld 2 jongen en Vinkenbuurt 1 jong. In de ons omringende omgeving hebben we de jongen van 4 paar ooievaars geringd. Oudleusen 1 jong, Bergentheim 1 jong, Den Ham 2 jongen, Dedemsvaart 3 jongen. In totaal dus 19 jonge ooievaars. Tevens is een ooievaarsnest langs De Vecht in Dalflen weer bewoonbaar gemaakt.

Uilen

Van de kerkuil hadden we 16 geslaagde broedsels met 65 jongen. De bosuil was vertegenwoordigd met 3 broedsels: in de Eerder Achterbroek, Giethmen en de Lemelerberg, met in totaal 10 jongen. De steenuil heeft het ook weer goed gedaan met 16 geslaagde broedsels waaruit 55 jongen zijn geboren.

Roofvogels

Zes van onze torenvalkkasten waren weer bezet met 27 uitgevlogen jongen als resultaat.

Zwarte stern

Het is nog steeds wachten op de terugkeer van de zwarte stern. Ze zijn wel waargenomen maar hebben nog geen gebruik gemaakt van de uitgelegde nestvlotjes.

Nachtwaluw

Bij onze inventarisatie op de Lemeler- en Archemerberg zijn 22 territoria vastgesteld dit zijn er 5 meer ten opzichte van 2011.

Misschien is de toename te danken aan de ontstane kapvlaktes op de beide bergen.

Gierzwaluwen

Het aantal broedparen van de gierzwaluw wordt geschat op ongeveer 35.

Het is een vrij tijdrovend werk om het werkelijke aantal vast te stellen.

Oeverzwaluwen

In de oevers van de Vecht en Regge zijn weer verschillende oeverzwaluwnesten gevonden.

Langs de Vecht zijn de broedparen verstoord door predatie. Een wat grotere kolonie zoals in 2011 in het Onderland is dit jaar niet aangetroffen.

Stadsvogelproject.

Aan de Sogenborgstraat zijn een vijftal nestkastjes opgehangen.

Op het Rotbrink industriepark zullen we een torenvalkenkast gaan plaatsen.

Aan het nieuw te bouwen marktgebouw zullen 10 neststenen voor gierzwaluwen worden aangebracht eveneens zullen bij een aantal andere bouwobjecten vogelvides worden

aangebracht.

Van de nestkasten langs de Galgengraven, die in 2011 zijn opgehangen in samenwerking met de school aldaar, is meer dan de helft verdwenen.

Rijkswaterstaat verlenging N36

Voor het vierde achtereenvolgende jaar zijn de kasten, die voor Rijkswaterstaat zijn opgehangen, gecontroleerd. De resultaten waren nagenoeg gelijk aan vorig jaar. Alleen de torenvalk is iets achteruit gegaan.

Natuurmonumenten / Landschap Overijssel

Een aantal van onze leden hebben weer werkzaamheden voor beide organisaties verricht.

Euro-Birdwatch

Deze landelijke telling hebben wij helaas moeten afgelasten in verband met de zeer slechte weersomstandigheden.

Nationale vogelweek

Tijdens deze week is er een publieke excursie naar het Arriër Koeland geweest.

Landelijke en provinciale bijeenkomsten

Door diverse leden van de vogelwerkgroep zijn weer bijeenkomsten bezocht zoals: de landelijke roofvogeldag, provinciaal Kerkuilenoverleg, SOVON dag, provinciaal Steenuilenoverleg en de provinciale vogelaarsdag. Ook is de excursie van Natuur en Milieu Overijssel in de Vreugderijkerwaard bezocht.

Jaarverslag 2012 zoogdierwerkgroep

Algemeen

Jammer genoeg hebben we nog steeds geen nieuwe coördinator. We zoeken dus nog steeds een coördinator voor onze eigen zoogdierenwerkgroep, iemand die als 'aanvoerder' wil fungeren van onze werkgroep. Wie interesse heeft kan contact met het bestuur opnemen. Ook kunnen leden die belangstelling hebben voor zoogdieren zich uiteraard melden.

Dassen

Om dassen in het hele Vechtdag goed te kunnen inventariseren en monitoren is Stichting Das & Vecht opgericht. Voorzitter Arend Diepeveen, secretaris Gerko van de Akker, penningmeester Gerrit Volkerink en de databeheerder is Henk Hupkes. Arend Spijker is adviseur namens onze vereniging.

De stichting Das & Vecht heeft ook een eigen website; www.stichtingdasenvecht.nl

In een deel van de gemeentelijke bossen van Ommen zijn dit verslagjaar, tijdens boswerkzaamheden, ernstige vernielingen aan een dassenburcht geconstateerd. Arend Spijker heeft de situatie van de dassenburcht besproken met de gemeente Ommen. Er zijn namens de gemeente excuses aangeboden voor de vernielingen aan de burcht. Er is afgesproken dat we voortaan vooraf worden geïnformeerd bij werkzaamheden nabij burchten.

Door de stichting Das & Vecht is dit jaar voor het eerst een simultaantelling gehouden bij een beperkt aantal dassenburchten.

In het hele Vechtdal worden door vrijwilligers van de stichting de burchten systematisch gemonitord.

Er zijn op meerdere plekken verstoringen van dassenburchten geconstateerd.

Visotters

De laatste tijd worden er steeds vaker meldingen van visotters in de Vecht gedaan.

Tijdens een excursie van onze vereniging zijn er in het Koeland bij Arriën uitwerpsel van een visotter gevonden.

Boommarters

Door een aantal mensen is in het hele Vechtdal onderzoek gedaan naar boommarters. Op een paar plekken is d.m.v. camera's geconstateerd dat er jonge boommarters zijn groot gekomen. Op landgoed 'het Laar' zijn alle bomen met holtes van o.a. de zwarte specht in een GPS-systeem vastgelegd. De gemeente heeft hiervan een overzicht gekregen om evt. kap van die bomen te voorkomen.

Vleermuizeninventarisatie/monitoring

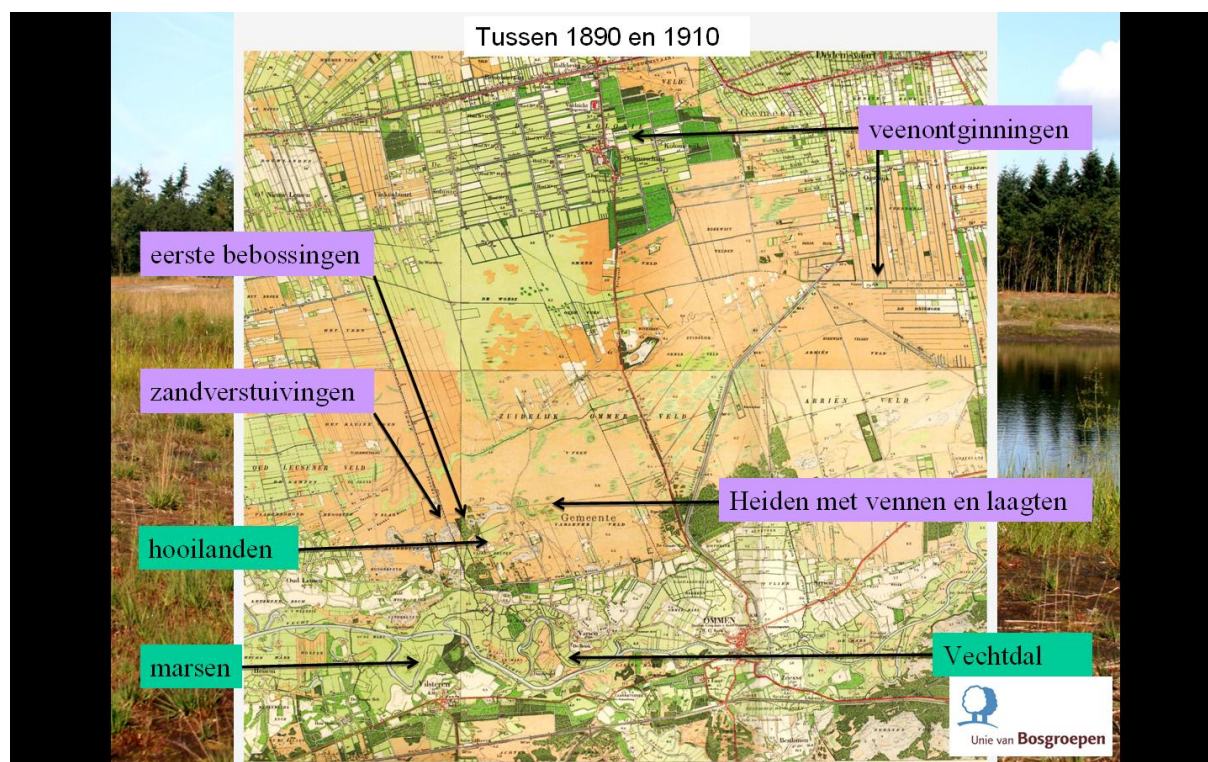
De vleermuizeninventarisatie en -monitoring zijn ook in 2012 weer uitgevoerd. Meerdere leden van onze vereniging hebben in 2012 zes inventarisatierondes gedaan, waarbij wij de ca. 100 vleermuiskasten op het landgoed Eerde hebben geïnventariseerd.

Daarnaast is er een schoonmaak- en herstelactie geweest.

In de kasten werden o.a. Dwerg-, Ruigedwerg-, Franjestaart-, Rosse-, Grootoorvleermuizen en laatvliegers aantreffen.

Jaarverslag Plantenwerkgroep 2012

Ergens tussen Ommen en Witharen ligt nog een klein stukje natte heide, in eigendom van de gemeente Ommen. Het is een restant van wat ooit een uitgestrekt veengebied is geweest ten noorden van Ommen. Het Varsenerveld bleef nog lang heide doordat er tot begin jaren 80 nog een schaapskudde werd gehouden en er nog turf werd gestoken.

De Plantenwerkgroep heeft zich de afgelopen 15 jaar, in goed overleg met de eigenaar ontfermd over dit gebied.

Minimaal tweemaal per jaar wordt er door een groep mensen gewerkt. In september wordt er gemaaid en gehooid. En in november wordt er ondermeer geplagd en opslag verwijderd. Door het maaisel af te voeren, verschaalt de grond. Er komt minder voedsel beschikbaar waardoor de vegetatiestructuur steeds opener wordt. Zo ook het afgelopen jaar.

Heide is een halfnatuurlijk landschap en zal zonder beheer dichtgroeien tot bos. Vroeger werd de heide in stand gehouden door grazende schapen, maaien en plaggen. Door veranderde landbouwmethodes gebeurt dat nu niet meer. Nagenoeg alle heideterreinen zijn nu ontgonnen tot landbouwgrond of omgevormd tot bos.

Het Varsenerveld is bijzonder omdat het een nat heideveld is met invloed van basenrijk grondwater.

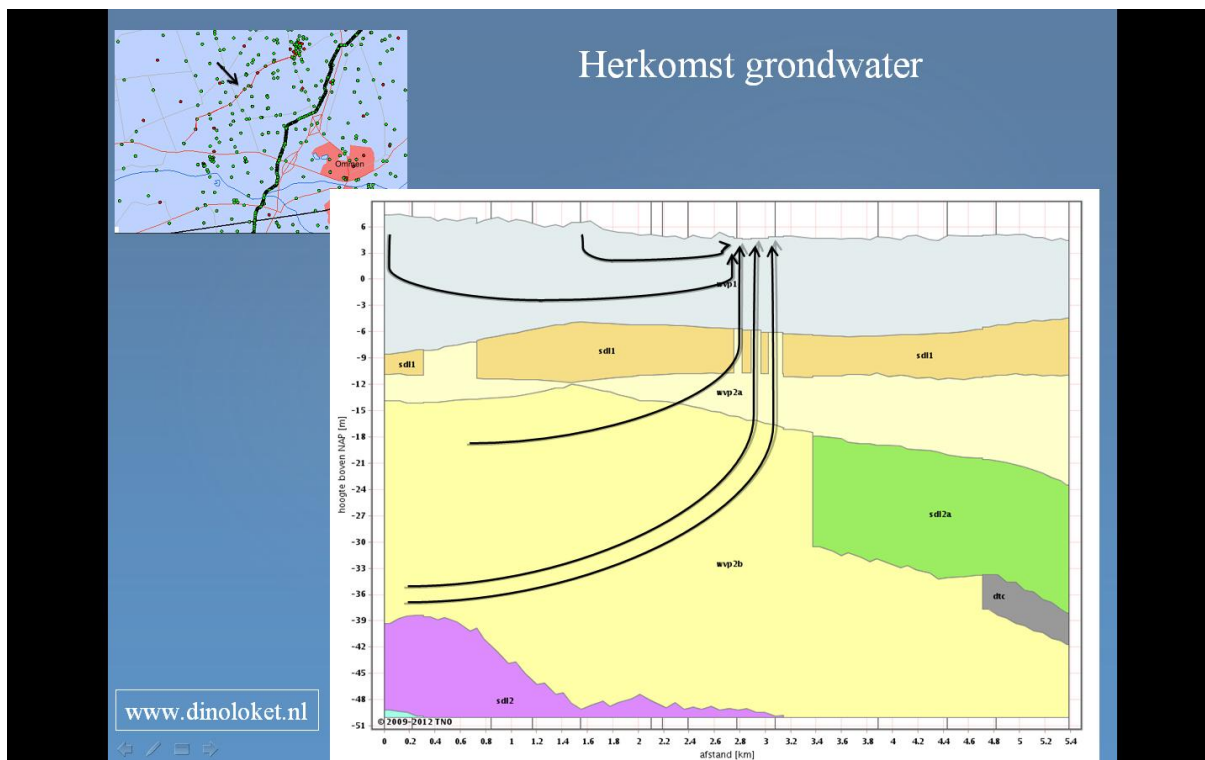
Vrijwel alle resterende heideterreinen in Nederland zijn hoog en droog.

Natte heidegebieden zijn in Europa zeer schaars geworden.

Dit maakt het Varsenerveld extra bijzonder.

Dat werd **29 september** nog eens extra duidelijk toen ecohydroloog dr. André Jansen een interessante lezing heeft gehouden over de relatie tussen grondwater en de bijzondere natuurwaarde van het Varsenerveld.

Het blijkt dat er ter hoogte van het natuurgebied enkele gaten zitten in een voor water ondoordringbare bodemlaag. Hierdoor ontstaat er van oudsher al een enorme kweldruk. Dat wil zeggen opstuwend grondwater. In deze streken *-welwater-* genoemd.

Dit voedselarme, maar basen- en ijzerrijke water zorgde ervoor dat het gebied niet verzuurde.

Tegenwoordig wordt dit water door middel van sloten en greppels afgevoerd.

In de Onderhaarse leiding, die het Varsenerveld doorsnijdt, is 's winters goed te zien hoe het slotwater helemaal roodbruin kleurt van het ijzerhoudende water. Water dat nu afgevoerd wordt maar dat eigenlijk in het natuurgebied vastgehouden zou moeten worden.

's Winters voeren we prachtig helder grondwater af, terwijl we 's zomers kunstmatig "vies" Rijnwater naar binnen pompen. Dit ten behoeve van de landbouw omgekeerde waterpeil zorgt ervoor dat in de loop van de jaren de soortensamenstelling van het natuurgebied verandert. Soorten van zure omstandigheden doen het goed. Met name Pijpenstrootje en Pitrus nemen de leiding, terwijl de fijnproevers het veld ruimen.

Ondanks het zorgvuldige beheer blijken veel kritische soorten toch achteruit te gaan of zelfs te verdwijnen.

In vergelijkbare natuurgebieden elders in het land blijkt na herstel van de natuurlijke grondwaterstand de soortenrijkdom weer enorm toe te nemen.

Dit zal voor het Varsenerveld de uitdaging voor de toekomst moeten worden

Ondanks dit misschien wat sombere verhaal blijft het toch van het grootste belang om het gebied ter zake kundig te blijven beheren en dat betekent kortweg ervoor zorgen dat het voedselarm blijft door middel van:

- maaien en afvoeren,
- kleinschalig plaggen
- periodiek begrazen.

Er komt nog steeds een indrukwekkend aantal Rode lijstsoorten voor. Dit zijn planten of dieren die bedreigd zijn.

Zie voor soortenlijst de bijlage.

Op zaterdag 6 oktober werd er door de Plantenwerkgroep gehooid in het Varsenerveld. Dit keer voor de verandering eens geen mooi weer. Het weerbericht klopte: regen en nog

eens regen. Ondanks dat kwam iedereen die zich opgegeven had opdagen. En na tien minuten werken, maakte niemand zich meer druk om wat Pluvius daarboven allemaal uithaalde.

Sinds een aantal jaren wordt er door een viertal mensen op de donderdag voor onze hooïdag machinaal gemaaid. Die dag hebben we de beschikking over een éénassige maaimachine en een bandrilmachine. Daarnaast wordt er met een boszeis de randen van de watertjes gemaaid. Op zo'n dag wordt voldoende gemaaid om zaterdag een man of 20 aan het werk te houden

Een andere activiteit van de Plantenwerkgroep is de Landelijke Natuurwerkdag op de eerste zaterdag van november. De Landelijke Natuurwerkdag is een initiatief van de Provinciale Landschappen. Aanvullend gereedschap krijgen we die dag daarom ook van Landschap Overijssel. Gezien het feit dat we die dag mensen van elders kunnen verwachten, is de ontvangst en eerste koffie bij Atelier Witharen in Witharen. Een leuke plek om van start te gaan

Op deze Landelijke natuurwerkdag hebben we al het gemaaide, dat nog was blijven liggen van zaterdag 6 oktober, op kunnen ruimen. Kleine hoopjes maaisel hebben we laten liggen. Zij bieden onderdak en/of een vluchtplaats voor onder andere levendbarende hagedissen, diverse muizensoorten, hazen, diverse vogelsoorten en insecten.

Ook dit jaar hebben we weer met veel plezier in het Varsenerveld gewerkt.

BIJLAGE: Rode lijstsoorten Varsenerveld 2012

(vetgedrukt =Europese Habitatrictlijn) (*cursief* =2012 niet aangetroffen)

Moeraswolfsklauw

Bruine snavelbies

Witte snavelbies

Veenbies

Stijve ogentroost

Hondsviooltje

valkruid

Heidekartelblad

Moeraskartelblad

Welriekende nachtorchis

Liggende vleugeltjesbloem

Sierlijke vetmuur

Blauwe knoop

Klokjesgentiaan

Vlottende bies

Witte waterranonkel

Wateraardbei

Moerassmele

Addertong

Echte guldenroede

Bleekgele droogbloem

Ronde zonnedauw

Kleine zonnedauw

Stijve moerasweegbree

Lavendelheide

Kleine veenbes

Kleine valeriaan

Vetblad

kussentjesveenmos

Klein warkruid

Dwergvlas

Canadees hertshooi

Lycopodiella inundata

Rhynchospora fusca

Rhynchospora alba

Trichophorum cespitosum

Euprasia stricta

Viola canina

Arnica montana

Pedicularis sylvatica

Pedicularis palustris

Platanthera bifolia

Polygala serpyllifolia

Sagina nodosa

Succisa pratensis

Gentiana pneumonanthe

Eleogiton Fluitans

Rranunculus ololeucos

Potentilla palustris

Deschampsia setacea

Ophioglossum viride

Solidago virgaurea

Gnaphalium luteo-album

Drosea intermedia

Drosera rotundifolia

Echinodurus ranunculoides

Andromeda polifolia

Oxycoccus palustris

Valeriana dioica

Pinguicula vulgaris

Sphagnum Compactum

Cuscuta epithymum

Radiola linoides

Hypericum canadense

Moerashertshooi
Pilvaren
Gevlekte orchis
Bevertijes
Grondster
Beenbreek
Stekelbrem
Groot nerfpuntmos-Reuzenpuntmos

Rendiermos

Ruige aardtong
Heideknotszwam
Zwartwordende wasplaat
Gele knotszwam
Verblekende knotszwam
Vuurzwammetje
Veenmosvuurzwammetje
Sneeuwzwammetje
Zwartsneusatijnzwam
Veenmosgordijnzwam
Gele Wilgengordijnzwam
Slijmwasplaat
Kleine oranje bekerzwam
Holsteelboleet
Veenmossatijnzwam
Helmsatijnzwam
Veenvlamhoed
Elfenwasplaat
Papegaaizwammetje
Gruwe wasplaat
Valse wolvezelkop
Veenmycena
Kleine bloedsteelmycena
Kleine oranje bekerzwam
Holsteelboleet

Waterspitsmuis
Das

Boomleeuwerik

Boompieper
Geelgors
Dodaars
Geoorde fuut
Matkop
Wintertaling
Kneu

Zwarte specht

Levendbarende hagedis

Heikikker

Bruine kikker

Meerkikker

Poelkikker

Bastaardkikker

Kleine watersalamander

Glassnijder
Bandheidelibel
Tengere pantserjuffer
Vroege glazenmaker
Venwitsnuitlibel

Hypericum elodes
Pilularia globulifera
Dactylorhiza maculata
Briza media
Illecebrum verticillatum
Narthecium ossifragum
Genista anglica
Calliergon giganteum.

Clavaria argillacea

Hygrocybe coccineocrenata,

Entoloma serrulatum
Cortinarius tubarius
Cortinarius cinnamomeoluteus
Hygrocybe laeta
Aleuria exigua
Boletinus cavipes
Entoloma elodes
Entoloma infula
Gymnopilus fulgens
Hygrocybe ceracea
Hygrocybe psittacina
Hygrocybe unguinosa
Inocybe longicystis
Mycena megaspora
Mycena sanguinolenta
Aleuria exigua
Boletinus cavipes

Noordse winterjuffer
Bruine winterjuffer
Koraaljuffer
Plasrombout
Gevlekte witsnuitlibel

Heideblauwtje.
Groentje
Bruine vuurvlinder
Zilveren maan.
Moerassprinkhaan

Grote modderkruiper